

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาพื้นที่สูง
แบบโครงการหลวงขุนสถาน ตำบลสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

An Extension of Red Cherry Tomato Supply Chain Management by Farmers Case Study
Highland Development Project, Khun Sathan Royal Project, Santha Sub-district, NaNoi District, Nan Province

ชนิตา ทิตเป้ง (Chanita Titpang)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร 3) การจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร 4) ความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร 5) ความคิดเห็น ความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทาง 6) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร ประชากรในการวิจัย มี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ปี 2566 จำนวน 15 ราย และ 2) เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ จำนวน 6 ราย ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด 3) ลูกค้าปลายทางที่รับซื้อผลผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง จำนวน 3 ราย ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกร ร้อยละ 60.00 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.13 ปี ประสบการณ์ในการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดง เฉลี่ย 6 ปี มีต้นทุนการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงเฉลี่ย 13,533.33 บาท/รอบ รายได้จากการปลูกมะเขือเทศเฉลี่ย 136,000 บาท/รอบ 2) เกษตรกร ร้อยละ 73.30 รับกล้าจากโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน พันธุ์ที่ใช้ได้แก่ ทับทิมแดง ปลูกในระบบโรงเรือนปิด การให้ปุ๋ยและน้ำผ่านระบบน้ำหยด ผลผลิตเฉลี่ยต่อรอบ 3,913.33 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายเฉลี่ยเกรด 1 ราคา 38.66 บาท/กิโลกรัม 3) การจัดการโซ่อุปทาน ด้านต้นน้ำเกษตรกรมีการวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกันภายในกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถานเป็นที่ปรึกษา ด้านกลางน้ำเกษตรกรมีการผลิตพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ด้านปลายน้ำเกษตรกรจำหน่ายผลผลิต 3 ช่องทาง คือ ตลาดมูลนิธิโครงการหลวง ตลาดข้อตกลง และตลาดท้องถิ่น 4) ความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับดีมาก โดยได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่มมากที่สุด รองลงมาได้รับความรู้จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเผยแพร่ทั่วไป 5) เกษตรกรให้ความสำคัญในการผลิตระดับต้นน้ำมากที่สุดโดยมีความต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ ดินกล้า ปุ๋ย และสารเคมี รองลงมาคือมีความต้องการส่งเสริมพัฒนาความรู้ทักษะ 6) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร มีข้อคิดเห็นว่าควรมีการสนับสนุนให้เกิดการผลิตที่มีความต่อเนื่อง ในส่วนเจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทาง มีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ผลผลิตของเกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สร้างความเชื่อมั่นแก่ลูกค้าทำให้การจำหน่ายได้ง่าย แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความเสี่ยงของผลผลิตที่เกษตรกรยังไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง โอกาสที่สำคัญอีกอย่างของเกษตรกรคือการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งปัจจัยการผลิตบางส่วน การติดตามให้คำแนะนำ และองค์ความรู้ โดยในอนาคตมีแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ทั้งรูปแบบออนไลน์ผ่านช่องทางออนไลน์และสื่อออฟไลน์ เอกสาร หนังสือ/คู่มือ แผ่นพับ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเข้าถึงที่ครอบคลุมและรวดเร็วต่อไป

คำสำคัญ การจัดการโซ่อุปทาน มะเขือเทศเชอร์รี่แดง

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Chanita.titpang@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, economic, and social conditions of farmers 2) red cherry tomato production conditions of farmers 3) supply chain management for red cherry tomato of farmers 4) knowledge, knowledge resources about red cherry tomato supply chain management of farmers 5) opinions and needs for the extension about red cherry tomato supply chain management of farmers, packaging officers, and customers 6) problems, suggestions, internal environment, external environment, and extension guidelines in red cherry tomato supply chain management of farmers. The population in this research comprised of 3 groups: 1) 15 red cherry tomato production farmers of highland development project, Khun Sathan royal project in 2023; 2) 6 packaging officers and collected the data from the entire population; 3) 3 end customers who accepted the buying of red cherry tomato. The sample size was determined by using purposive sampling method. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using descriptive statistics and internal and external environment analysis. The results of the research found that 1) 60.00% of farmers were male with the average age of 46.13 years old, had the average experience in tomato production of 6 years, had the average production cost for red cherry tomato of 13,533.33 Baht/round, and earned the average income from red cherry tomato production of 136,000 Baht/round. 2) 73.30% of farmers received the seedlings from highland development project, Khun Sathan royal project. The specie used was Tubtim Daeng, planted in the evaporative cooling system, applied fertilizer, and watered the plants through drip irrigation. The average productivity per round was 3,913.33 kilogram and the average selling price of Grade 1 was 38.66 Baht/kilogram. 3) Supply chain management regarding the upstream of farmers had the plan in production and marketing together within the group. The officers for the highland development project in Khun Sathan royal project were the consultants. Regarding the midstream aspect, farmers produced under GAP standard. For the downstream aspect, farmers sold the products in three channels: market of the royal project foundation, agreement market, and local market. 4) Knowledge of farmers were at the very good level. They received the knowledge from mutual knowledge exchange of members within the group at the highest level. Second to that was the receiving of knowledge from technological media that distribute to general public. 5) Farmers focused in the production in the upstream level at the highest level with the need in the support for factors of production such as seedlings, fertilizer, and chemicals. Second to that was the needs for skill and knowledge development extension. 6) Suggestions of farmers included that there should be the support to create continuous production. For the packaging officers and end customers, the main suggestion was that the products of farmers received the certification of GAP standard to create credibility for customers in order to distribute them easier. However, there was a limitation in term of the regularity of the productivity that farmers still not able to make it more consistent. One of the other key opportunity for farmers was that they received support from government and private sector partly in the factor of production, the follow up of the suggestion, and knowledge. In the future, there would be extension guidelines, support of knowledge in the form of online through channel of social media and offline media such as document, book/manual, pamphlets, or various activities such as exhibition in order to have a full coverage and in the fast pace.

Keywords: Supply chain management, Red cherry tomato

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ประจำปีงบประมาณ 2564 (2564) ได้กล่าวถึง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีภารกิจในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรโดยการนำงานวิจัยและงานพัฒนามาปรับใช้ภายใต้องค์ความรู้ตามแนวทางโครงการหลวง บนฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่มีความมั่นคงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกพืชภายใต้ระบบโรงเรือนแบบปิด พืชที่ดำเนินการส่งเสริม ได้แก่ มะเขือเทศเชอร์รี่แดง มีเกษตรกร จำนวน 15 ราย โครงการพัฒนาพื้นที่สูงขุนสถาน ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับเกษตรกรตลอดโซ่อุปทานของการผลิต ประกอบด้วย ระดับต้นน้ำ ได้แก่ 1) การวางแผนการผลิต 2) การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ ระดับกลางน้ำ ได้แก่ 1) การดูแลรักษาการติดตามให้คำแนะนำ 2) การคัดบรรจุผลผลิต ระดับปลายน้ำ ได้แก่ 1) การจัดการคำสั่งซื้อ และการจัดส่งสินค้า และการส่งเสริมสินค้า

จากการดำเนินงานในปี 2564 การจัดการผลผลิตของเกษตรกรตลอดโซ่อุปทานยังมีข้อจำกัดบางประการพบว่า ระดับต้นน้ำ การปลูกไม่เป็นไปตามแผนการผลิต และแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตในพื้นที่ไม่มีความหลากหลาย ระดับกลางน้ำ เกษตรกรมีทักษะในการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงแต่ยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการแปลงที่ดี และต้นทุนในการจัดส่งสินค้าค่อนข้างสูง เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากลูกค้าปลายทาง ระดับปลายน้ำ ยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการ คำสั่งซื้อร่วมกับลูกค้าปลายทาง ทำให้ เกิดความสูญเสียโอกาสในกรณีที่ลูกค้าปลายทางไม่ได้รับผลผลิตตรงตามเวลาที่กำหนด

ดังนั้นการศึกษาในเรื่องการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกรศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ตำบลสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เพื่อจะเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อการดำเนินงานจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร ผลผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น มีการจัดการคำสั่งซื้อที่มีประสิทธิภาพสร้างโอกาสและช่องทางจำหน่ายและได้รับความน่าเชื่อถือจากลูกค้าปลายทาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทาง
6. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก และแนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

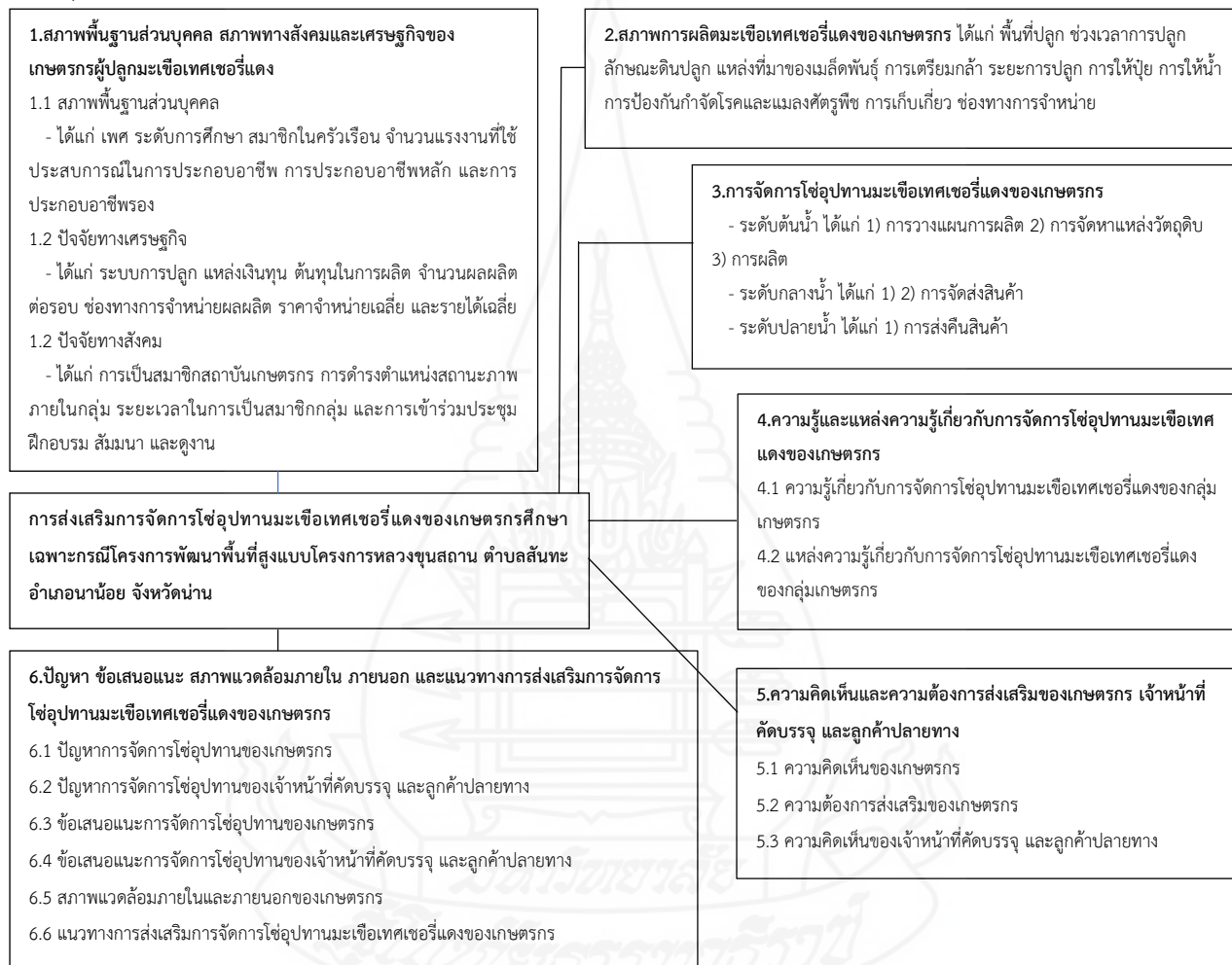

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกรศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ตำบลสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ศึกษาคือ 1) เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถานปี พ.ศ. 2566 จำนวน 15 ราย และ 2) เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ จำนวน 6 ราย ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด 3) ลูกค้าปลายทางที่รับซื้อผลผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง จำนวน 3 ราย ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ทั้งหมด 15 ราย ทดสอบความตรงของแบบสัมภาษณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 60.00 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.13 ปี ร้อยละ 60.00 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 1-6 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ใช้แรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่เฉลี่ย 6 ปี ร้อยละ 100.00 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ร้อยละ 73.30 ประกอบอาชีพรองรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 100.00 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักในโรงเรือน และเป็นสมาชิกสหกรณ์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯขุนสถาน ร้อยละ 73.30 ดำรงตำแหน่งสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 6.80 ปี

2. สภาพการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 100.00 ปลูกในโรงเรือน ใช้พื้นที่ในการปลูกเฉลี่ย 0.38 ไร่ จำนวนต้นที่ปลูกเฉลี่ย 1,133.33 ต้น ร้อยละ 33.33 ปลูกช่วงเดือนมิถุนายน ร้อยละ 73.33 รับกล้าที่เพาะแล้วจากโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯขุนสถาน ใช้พันธุ์ทับทิมแดงทุกราย ให้น้ำและปุ๋ยผ่านระบบน้ำหยด ใช้ปุ๋ยเกล็ด สูตร AB ต้นกล้า และ สูตร AB เก็บเกี่ยวทุกราย พบแมลงหวี่ขาว หนอนเจาะผล หนอนขอนใบ ร้อยละ 93.33 ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี มีอายุการเก็บเกี่ยวหลังจากติดดอกเฉลี่ย 106 วัน ร้อยละ 53.33 มีอายุการเก็บเกี่ยว 91-120 วัน ได้น้ำหนักผลผลิตเกรด 1 เฉลี่ย จำนวน 2,460.00 กิโลกรัม เกรด 2 เฉลี่ย จำนวน 1,100.00 กิโลกรัม ตกเกรด เฉลี่ย จำนวน 413.33 กิโลกรัม บรรจุมะเขือเทศเชอร์รี่แดงในตะกร้า น้ำหนัก 10 กิโลกรัม ส่งตลาดโครงการหลวง บรรจุในลังกระดาษ น้ำหนัก 25 กิโลกรัม ส่งตลาดซื้อตกลอง และ บรรจุในถุงพลาสติกเจาะรู ส่งตลาดท้องถิ่น ใช้รถกระบะเสริมโครงเหล็ก และรถขนส่งเอกชนทั่วไปในการส่งผลผลิต เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเกรด 1 ราคาเฉลี่ย 38.66 บาท/กิโลกรัม เกรด 2 ราคาเฉลี่ย 32.66 บาท และตกเกรด ราคาเฉลี่ย 22.66 บาท

3. การจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

3.1 ประเด็นสนทนากลุ่มย่อยเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ทั้งหมด 15 ราย เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร พบว่า การจัดการต้นน้ำ เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตและจัดหาปัจจัยการผลิตร่วมกันภายในกลุ่ม ในการผลิตจะใช้เทคโนโลยีและแนวทางของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯขุนสถาน การจัดการกลางน้ำ เกษตรกรปฏิบัติตามการผลิตพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และมีการคัดชั้นคุณภาพก่อนจำหน่าย การจัดการปลายน้ำ เกษตรกรมีการทำแผนการกับลูกค้าและจำหน่ายให้กับ 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ ตลาดท้องถิ่น ตลาดซื้อตกลอง และมูลนิธิโครงการหลวง จากการดำเนินงานเกษตรกรพบปัญหาหลักในเรื่องของการปลูกที่ไม่เป็นไปตามแผนการผลิต ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงและร้านจำหน่ายมีจำกัด จากปัญหาข้างต้นเกษตรกรมีความต้องการให้มีการจัดทำแผนการผลิตและมีการติดตามแปลง และสนับสนุนปัจจัยการผลิต สรุปได้ดังภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 ประเด็นสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์แดงของเกษตรกร
การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

4. ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์แดงของเกษตรกร

4.1 ความรู้ จากการทดสอบความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์แดง เกษตรกรมีความรู้การจัดการโซ่อุปทานในภาพรวมมากที่สุดทุกประเด็น ดังนี้ 1) การวางแผนการผลิต 2) การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การเกษตร 3) การผลิต 4) ด้านการขนส่ง 5) ด้านการส่งคืนสินค้า

4.2 แหล่งความรู้ เกษตรกรมีแหล่งความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มกิจกรรมมากที่สุด รองลงมา สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อบุคคล สื่อสารมวลชน ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

N=15

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อกลุ่มกิจกรรม	3.35	0.409	ปานกลาง	1
2. สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.97	0.749	ปานกลาง	2
3. สื่อบุคคล	2.60	0.602	น้อย	3
4. สื่อสารมวลชน	2.23	0.763	น้อย	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.79	0.631	ปานกลาง	

5. ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร
เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทาง

5.1 ความคิดเห็น เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงภาพรวมในระดับมาก เกษตรกรเห็นด้วยด้านการวางแผนการผลิต ด้านการผลิต ด้านประโยชน์ของการจัดการโซ่ปทาน ด้านการจัดส่ง ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิต ด้านการส่งคืนสินค้า ตามลำดับ

5.2 ความต้องการความรู้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงภาพรวมในระดับมาก โดยต้องการด้านการสนับสนุนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมด้านความรู้ ด้านวิธีการ/ช่องทางการส่งเสริม ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

N=15

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ความต้องการด้านการสนับสนุน	4.35	0.790	มากที่สุด	1
2. ความต้องการส่งเสริมด้านความรู้	4.14	0.824	มาก	2
3. ความต้องการด้านวิธีการ/ช่องทางการส่งเสริม	3.14	1.181	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.88	0.931	มาก	

6. ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก

6.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง

เกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทางมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิตมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการผลิต ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการจัดส่ง ด้านการส่งคืนสินค้า ตามลำดับ

6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

6.2.1 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการวางแผนการผลิตมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิต ด้านการส่งคืนสินค้า ด้านการจัดส่ง ด้านการผลิต ตามลำดับ

6.2.2 เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทางมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง แต่ละด้าน พบว่า เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทางมีข้อเสนอแนะด้านการส่งคืนสินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิต ด้านการผลิต ด้านการจัดส่ง ตามลำดับ

6.3 สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

ตารางที่ 3 สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร	
จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP - เกษตรกรมีทักษะ ความสามารถ ในการผลิต - เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันในการวางแผนการผลิต การจำหน่าย - เกษตรกรมีการปลูกในระบบโรงเรือนปิด สามารถควบคุมเรื่องโรคแมลง การให้ปุ๋ย ให้น้ำได้ - มีการวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตก่อนจำหน่าย - มีการคัดชั้นคุณภาพผลผลิตก่อนจำหน่ายและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้	- มีต้นทุนการผลิตสูง - การผลิตไม่มีความต่อเนื่อง - ไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง - ไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิตที่วางไว้ขาดองค์ความรู้ในการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง
โอกาส	อุปสรรค
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ด้านความรู้ และงบประมาณ) - มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก - ลูกคามีความต้องการผลผลิตตลอดทั้งปี - มีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน ติดตามให้คำแนะนำ - สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง	- แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตมีอย่างจำกัด - ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ไม่สามารถผล - พ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคา - ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง - ไม่มีเทคโนโลยีช่วยในการเก็บผลผลิต และคัดผลผลิต

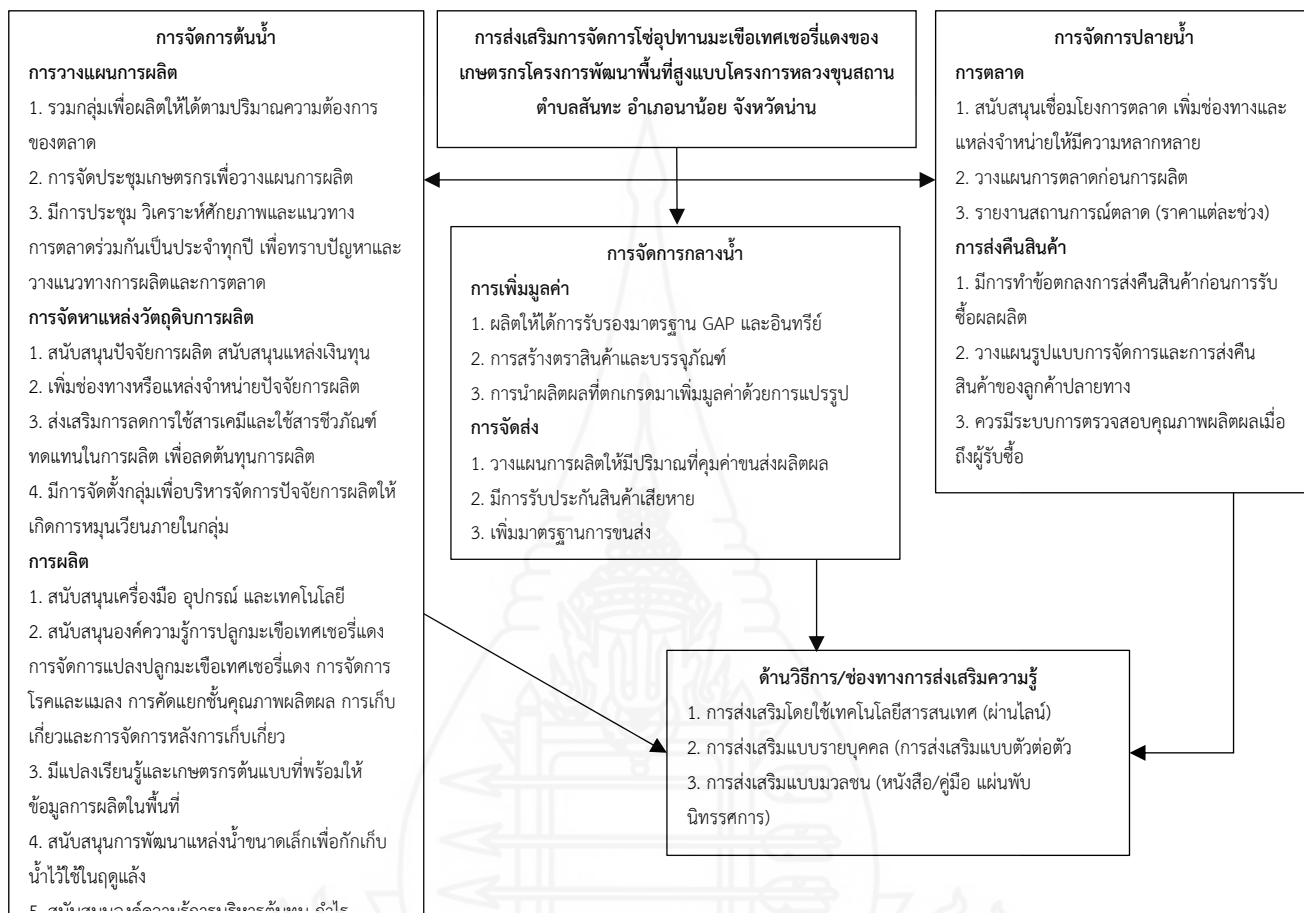
6.4 แนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน ทั้งหมด 15 ราย เกษตรกรได้เสนอแนวทางและวิธีการส่งเสริมการจัดการโซ่ปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงไว้ ดังนี้ ตามรูปภาพที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถาน

การอภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า 1) ร้อยละ 60.00 เป็นเพศชาย ไม่สอดคล้องกับ ปริญญา กาบจันทร์ (2561, น.46) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกรจะใช้แรงงานคนเป็นหลักตั้งแต่กระบวนการปลูกจนกระทั่งการเก็บผลผลิตทำให้จำเป็นต้องใช้แรงงานผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 2) เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46.13 ปี สอดคล้องกับ ปริญญา กาบจันทร์ (2561, น.46) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 46.80 ปี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนที่สามารถใช้แรงงานได้ 3) เกษตรกร ร้อยละ 100.00 มีประสบการณ์ในการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงเฉลี่ย 6 ปี ไม่สอดคล้องกับ ปริญญา กาบจันทร์ (2561, น.46) ที่พบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอยู่ที่ 16-20 ปี จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประสบการณ์ในการปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกรมีความต่างกัน อาจเนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ไม่ได้ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงเป็นพืชหลัก เพิ่งเริ่มผลิตมาไม่นาน ทำให้มีความต่างกัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตและการจัดการโซ่คุณค่ามะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตเกษตรกร ร้อยละ 100.00 ปลูกในโรงเรือน ร้อยละ 33.33 ปลูกช่วงเดือนมิถุนายน ไม่สอดคล้องกับสุกัลยา เขียวขวัญ และคณะ (2565, น.1622-1623) ที่พบว่า การปลูกมะเขือเทศจะปลูกรอบที่ 1 (ช่วงปลาย เดือนสิงหาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม) ส่วนรอบที่ 2 (ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงปลายเดือนธันวาคม) เนื่องจากเกษตรกรปลูกใน โรงเรือนช่วงเดือนมิถุนายนจะเป็นช่วงฤดูฝนทำให้ลดความเสี่ยงที่ผลผลิตจะเสียหายจากโรคพืชหน้าฝน และเริ่มเก็บผลผลิตได้ ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ผลผลิตมีราคาแพง ร้อยละ 73.33 รับกล้าที่เพาะแล้วจากโครงการพัฒนา พื้นที่สูงฯ ชุมชน ใช้พันธุ์ทับทิมแดง ไม่สอดคล้องกับสุกัลยา เขียวขวัญ และคณะ (2565, น.1621) ที่พบว่า แหล่งที่มาของ เมล็ดพันธุ์ สามารถแบ่งออกเป็น 4 แหล่ง ได้แก่ 1) เก็บเมล็ดเอง 2) ซื้อจากพ่อค้าคนกลาง 3) ซื้อจากร้านค้าการเกษตร 4) รับจากโรงงานโดยตรง เนื่องจากการผลิตของเกษตรกรเป็นการทำเกษตรแบบพันธะสัญญา โดยการรับแผนการผลิตจาก ลูกค้าปลายทาง มีข้อกำหนดในเรื่องของลักษณะพันธุ์และคุณภาพของผลผลิต จึงทำให้เกษตรกรต้องรับกล้าหรือใช้เมล็ดจาก โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ชุมชนเท่านั้น ร้อยละ 100.00 ใช้ปุ๋ยเกล็ด สูตร AB ต้นกล้า และ สูตร AB เก็บเกี่ยว ไม่สอดคล้อง กับวรภรณ์ ทือเกาะ และคณะ (2564, น.16) ที่พบว่า เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีแบบเม็ด เนื่องจากเกษตรกรปลูกในวัสดุปลูกซึ่ง ไม่มีธาตุอาหารใด ๆ และใช้วิธีการให้น้ำในแปลงโดยระบบน้ำหยด ทำให้เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยเกล็ดที่มีธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรองที่เพียงพอต่อความต้องการของพืช โรคและแมลงที่พบได้แก่ แมลงหวี่ขาว หนอนเจาะผล หนอนขอนใบ เกษตรกรป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี เกษตรกร ร้อยละ 100.00 ใช้มือในการเก็บผลผลิต มีอายุการเก็บเกี่ยวหลังจากติดดอก เฉลี่ย 106 วัน ร้อยละ 53.3 มีอายุการเก็บเกี่ยว 91-120 วัน ไม่สอดคล้องกับสุกัลยา เขียวขวัญ และคณะ (2565, น.1624) ที่พบว่า ระยะเวลาดังกล่าวตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวหมดประมาณ 120-150 วัน เนื่องจากรูปแบบการปลูกที่ต่างกัน สายพันธุ์ที่ใช้ แตกต่างกัน สภาพบริบทพื้นที่ต่างกัน ทำให้ช่วงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวตั้งแต่เริ่มติดลูกจนถึงเก็บผลผลิตหมดต่างกัน ผลผลิตเฉลี่ย ต่อรอบ 3,913.33 กิโลกรัม ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ได้แก่ ตลาดมูลนิธิโครงการหลวง ตลาดข้อตกลง ตลาดท้องถิ่น ใช้รถ กระบะเสริมโครงเหล็กในการส่งผลผลิต เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเกรด 1 ราคาเฉลี่ย 38.66 บาท/กิโลกรัม เกรด 2 ราคาเฉลี่ย 32.66 บาท/กิโลกรัม และตกเกรด ราคาเฉลี่ย 22.66 บาท/กิโลกรัม

2.2 การจัดการโซ่คุณค่าจากการสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการจัดการโซ่คุณค่ามะเขือเทศเชอร์รี่แดงของ เกษตรกรปรากฏผลดังนี้

2.2.1 การจัดการต้นน้ำ ได้แก่

1) การวางแผนการผลิต พบว่าเกษตรกรมีการวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกันภายในกลุ่มโดย มีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ชุมชนเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีการทำเกษตรแบบพันธะสัญญา มีการรับแผนการผลิตกับลูกค้า ทำให้เกษตรกรต้องมีการวางแผนการผลิตให้ผลผลิตมีปริมาณที่เพียงพอและต่อเนื่องให้กับ ลูกค้า การจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิต เกษตรกรมีการจัดซื้อปัจจัยการผลิตด้วยตนเองบางส่วนจากร้านค้าเกษตรทั่วไปใน ชุมชน และสหกรณ์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ชุมชน อีกทั้งได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ชุมชน ปัญหาที่พบ ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย สารเคมี) มีราคาสูง และแหล่งจำหน่ายมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนา พื้นที่สูงฯ ชุมชน ได้นำองค์ความรู้ตามแนวทางโครงการหลวงมาใช้ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เป็นการทำการเกษตรแบบ ประณีต ที่ปลูกในโรงเรือน ทำให้วัสดุการเกษตร ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จึงมีราคาแพงและหาไม่ได้ในพื้นที่ การผลิต เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่แดงในรูปแบบโรงเรือน ปลูกในดินและวัสดุปลูก เกษตรกรรับกล้าที่เพาะแล้วจากโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน และเกษตรกรบางส่วนเพาะกล้าเอง สายพันธุ์ที่ใช้คือพันธุ์ทับทิมแดง การให้น้ำและปุ๋ย เกษตรกรใช้ระบบน้ำหยด ให้น้ำจำนวน 2 เวลา ในช่วงที่ขึ้นไม่ได้รับแสงแดดเต็มที่ ให้น้ำจำนวน 3 เวลา ในช่วงที่อากาศร้อน เกษตรกรใช้ปุ๋ยเกรดละลาย ปลอ่ยพร้อมการให้น้ำช่วงเช้า การป้องกันโรคและแมลง เกษตรกรใช้สารเคมี การพักโรงเรือน ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้วิธีเขตกรรม และสารชีวภัณฑ์ เกษตรกรใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวทั้งหมด 1 สัปดาห์ จะเก็บผลผลิต 1 ครั้ง

2.2.2 การจัดการกลางน้ำ ได้แก่

เกษตรกรได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และมีการจัดชั้นคุณภาพผลผลิตก่อนจำหน่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการผลิตของเกษตรกรเป็นการทำแบบพันธะสัญญาเกษตรกรจึงต้องได้รับการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับลูกค้าและผู้บริโภค และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร ในการขนส่งจะใช้รถกระบะเสริมโครงเหล็กในการกระจายสินค้าให้กับลูกค้าปลายทาง

2.2.3 การจัดการปลายทาง ได้แก่

การตลาด เกษตรกรมีตลาดการจำหน่าย 3 ตลาด ได้แก่ ตลาดท้องถิ่น ตลาดข้อตกลง และตลาดมูลนิธิโครงการหลวง ในการส่งสินค้าเกษตรกรจะมีการระบุรหัสเกษตรกรบนบรรจุภัณฑ์ ปริมาณผลผลิตของเกษตรกรในใบส่งสินค้า เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ในกรณีผลผลิตเกิดความเสียหายเมื่อไปถึงลูกค้าปลายทาง

3. ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

3.1 ความรู้ เกษตรกรมีความรู้การจัดการโซ่อุปทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ในทุกประเด็น ดังนี้ 1) การวางแผนการผลิต 2) การจัดหาแหล่งวัตถุดิบการเกษตร 3) การผลิต 4) ด้านการขนส่ง 5) ด้านการส่งคืนสินค้า สอดคล้องกับ คลอเคลีย วจนะวิชากร และคณะ (2567, น.166) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีศักยภาพในการผลิตเพื่อความปลอดภัย และมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน ได้รับการอบรมทบทวนความรู้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ และมีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน ติดตามแปลงและให้ความรู้อย่างใกล้ชิด

3.2 เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ สื่อกลุ่มกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุม การสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับ ญัตติรุฑฑ กุฑระแสง และคณะ (2560, น.238) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากช่องทางโทรทัศน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ขุนสถาน มีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ การประชุม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกร มีแปลงเรียนรู้ภายในศูนย์ ตลอดจนมีการศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง ทำให้เกษตรกรเห็นของจริงเกิดแรงจูงใจในการนำมาปฏิบัติในแปลงของตนเอง

4. ความคิดเห็น และความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทาง

4.1 ความคิดเห็น เกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุ และลูกค้าปลายทาง มีความคิดเห็นต่อการวางแผนการผลิตมากที่สุด ได้แก่ ควรประชุมเกษตรกรเพื่อวางแผนการผลิตและตลาดก่อนการผลิต ควรรวมกลุ่มเพื่อผลิตให้ได้ตามปริมาณความต้องการของตลาด สอดคล้องกับ ชฎาพร เนบชิด และคณะ (2562, 36) ที่พบว่าโซ่อุปทานที่ประสิทธิภาพควรมีการวางแผน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

งานการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเพราะเกษตรกรมีการวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกันภายในกลุ่มโดยมีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ สถานเป็นที่ยี่ปรึกษาอยู่แล้ว แต่เนื่องด้วยเกษตรกรบางรายไม่เข้าร่วมประชุมจึงทำให้การผลิตของเกษตรกรไม่เป็นไปตามแผน ดังนั้นภายในกลุ่มควรมีบทลงโทษสำหรับเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมทำแผน เพื่อจะได้ไม่กระทบกับเกษตรกรรายอื่นภายในกลุ่ม

4.2 ความต้องการ เกษตรกรมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงด้านการสนับสนุนมากที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การสนับสนุนการเชื่อมโยงตลาด การสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี การสนับสนุนแหล่งเงินทุน และมีแปลงเรียนรู้และเกษตรกรต้นแบบที่พร้อมให้ข้อมูลการผลิตในพื้นที่ เนื่องด้วยในการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงเกษตรกรพบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่จำกัด ตลาดที่เป็นพันธะสัญญาเท่านั้น ไม่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บผลผลิตหรือการคัดเกรด ทำให้เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนด้านนี้มากที่สุดเพื่อที่จะสามารถพัฒนากิจกรรมโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงให้ดีขึ้น

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก และแนวทางในการส่งเสริม การจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทาง

5.1 ปัญหา เกษตรกร เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทาง มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิตมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย สารเคมี) มีราคาสูง การเพาะกล้าไม่เป็นไปตามแผนการผลิต การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต สอดคล้องกับ สุกัลยา เชี่ยวขวัญ และคณะ (2565, น.1628) เนื่องจากเกษตรกรมีการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดงในรูปแบบโรงเรือน ภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งมีข้อกำหนดของปัจจัยการผลิตที่ไม่สามารถหาซื้อได้ตามร้านเกษตรทั่วไป ทำให้การหาปัจจัยการผลิตต้องสั่งจากข้างนอกพื้นที่เข้ามา ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตสูง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเกษตรกรควรมีการวางแผนการผลิตและจัดเตรียมปัจจัยต่างๆ ให้พร้อมก่อนปลูก และควรดำเนินการในรูปแบบกลุ่มรวมกันจัดหาปัจจัยการผลิตเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการวางแผนการผลิตมากที่สุด ได้แก่ การปลูกควรเป็นไปตามแผน การส่งเสริมควรมีความต่อเนื่อง ควรมีการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการตลาดร่วมกันเป็นประจำทุกปี เพื่อทราบปัญหาและวางแผนการผลิตและการตลาด สอดคล้องกับ ขวัญพร แนนชิด และคณะ (2562, 36) พบว่า ควรมีการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลควรสนับสนุนในเรื่องของสายพันธุ์ที่ทนทานต่อโรคและแมลง เครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อลดต้นทุนปัจจัยการผลิต ควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อใช้เป็นอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางหรือผู้ประกอบการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

5.2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เจ้าหน้าที่คัดบรรจุและลูกค้าปลายทางมีข้อเสนอแนะด้านการส่งคืนสินค้ามากที่สุด ได้แก่ ควรมีระบบการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตเมื่อถึงผู้รับซื้อ ทั้งนี้อาจเพราะเมื่อผลผลิตของเกษตรกรไปถึงลูกค้าปลายทางในกรณีผลผลิตเกิดความเสียหาย หรือคุณภาพผลผลิตไม่ได้ตามมาตรฐาน ทำให้ลูกค้าปฏิเสธการรับซื้อสินค้า บางครั้งลูกค้าไม่ได้แจ้งในวันที่ได้รับสินค้า จึงทำให้ผลผลิตค้างที่ลูกค้าและเกิดความเสียหายได้ รองลงมาคือด้านการวางแผนการผลิต ได้แก่ 1) ควรมีการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการตลาดร่วมกันเป็นประจำทุกปี เพื่อทราบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ปัญหาและวางแนวทางการผลิตและการตลาด 2) การส่งเสริมความต่อเนื่อง 3) การปลูกควรเป็นไปตามแผน ทั้งนี้อาจเพราะการผลิตของเกษตรกรไม่เป็นไปตามแผน ทำให้ผลผลิตที่ส่งให้ลูกค้าขาดความต่อเนื่อง

5.3 สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

5.3.1 สภาพแวดล้อมภายใน

1) จุดแข็ง เกษตรกรรวมกลุ่มกันวางแผนการผลิต และการจำหน่าย เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สอดคล้องกับ มัลลิกา สีฟอง (2564, น.87) ที่พบว่าเกษตรกรสามารถควบคุมโรคแมลง การให้ปุ๋ย ให้น้ำได้ เกษตรกรมีทักษะ ความสามารถในการผลิต ก่อนส่งผลผลิตจะมีการคัดชั้นคุณภาพผลผลิต และวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตก่อนจำหน่าย และลูกค้าปลายทางสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าผลผลิตเป็นของเกษตรกรแปลงใด สอดคล้องกับบุษยมาศ พุยมูลตรี และคณะ (2567, น.12) ที่พบว่าปัจจัยที่สร้างจุดเด่นจากการผลิต ได้แก่ การลดใช้สารเคมี การควบคุมการใช้สารเคมีอย่างเข้มงวด การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

2) จุดอ่อน เกษตรกรไม่สามารถผลิตสินค้าให้กับลูกค้าปลายทางได้อย่างต่อเนื่อง เพราะเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิตที่วางไว้ ยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดง มีต้นทุนในการผลิตสูง

5.3.2 สภาพแวดล้อมภายนอก

1) โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ด้านความรู้ และงบประมาณ) เพราะมีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ชุมนาน ดิตตามให้คำแนะนำ สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง ลูกค้ามีความต้องการผลผลิตตลอดทั้งปี มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก

2) อุปสรรค ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งทำให้ไม่สามารถผลิตได้ในช่วงนั้น แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตมีอย่างจำกัด ทำให้ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ไม่มีเทคโนโลยีช่วยในการเก็บผลผลิต และคัดผลผลิต พ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคา สอดคล้องกับ มัลลิกา สีฟอง (2564, น.87) ที่พบว่าเกษตรกรไม่สามารถกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผลผลิตและราคาได้ด้วยตนเอง เนื่องจากพันธะการค้าพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาการรับซื้อเอง

5.4 แนวทางในการส่งเสริม การจัดการโซ่อุปทานมะเขือเทศเชอร์รี่แดงของเกษตรกร

5.4.1 แนวทางการส่งเสริมระดับต้นน้ำ ทั้งนี้จากข้อมูลที่สัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบการผลิตมากที่สุด ได้แก่ การเพาะกล้าไม่เป็นไปตามแผนการผลิต การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิต ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ซึ่งอภิปรายได้ว่าเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและการจัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายภายในกลุ่ม และมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงาน

5.4.2 แนวทางการส่งเสริมระดับกลางน้ำ เนื่องจากเกษตรกรมีการทำการเกษตรแบบพันธะสัญญากับลูกค้า ทำให้เกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องมาตรฐานการผลิต คุณภาพผลผลิต และราคาจำหน่าย หากคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐานลูกค้าไม่รับเข้าผลผลิตหรือปรับลดเกรด ทำให้เกษตรกรเสียผลประโยชน์ตรงนี้ไป ดังนั้นการสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การนำผลผลิตที่ตกเกรดมาเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูป จึงเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับเกษตรกร

5.4.3 แนวทางการส่งเสริมระดับปลายน้ำ ควรวางแผนการตลาดก่อนการผลิต มีการรายงานสถานการณ์ตลาด (ราคาแต่ละช่วง) ให้กับเกษตรกรทราบ เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่ายให้มีความหลากหลาย มีการทำข้อตกลงการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ส่งคืนสินค้าก่อนการรับซื้อผลผลิต วางแผนรูปแบบการจัดการและการส่งคืนสินค้าของลูกค้าปลายทาง ควรมีระบบการตรวจสอบคุณภาพผลิตผลเมื่อถึงผู้รับซื้อ เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลเพื่อใช้ต่อรองกับลูกค้าปลายทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

จากการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการผลิตอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนั้นเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาการผลิตของกลุ่ม 2) ข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบ อีกทั้งปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ดังนั้นเกษตรกรควรมีการวางแผนการผลิตล่วงหน้าก่อน และรวมกลุ่มจัดซื้อปัจจัยการผลิตไว้ล่วงหน้าก่อนการผลิต 3) เกษตรกรขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ควรเพิ่มถังพักน้ำ หรือทำบ่อพวงเพื่อการเกษตรใช้ร่วมกันกับเกษตรกรรายอื่น ๆ 4) การเข้าถึงแหล่งความรู้ของเกษตรกรมีเฉพาะด้านเกินไป เกษตรกรควรเพิ่มช่องทางแหล่งความรู้ในด้านสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน หรืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 5) เกษตรกรมีการประชุมวางแผนการผลิตเท่านั้นแต่ไม่ได้มีการทบทวนแผนการดำเนินงาน ดังนั้นเกษตรกรควรมีการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการตลาดร่วมกันเป็นประจำ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการวางแผนการติดตามให้คำแนะนำให้กับเกษตรกรในเข้มข้นและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น 2) การเข้าถึงแหล่งความรู้ของเกษตรกรมีเฉพาะด้าน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเพิ่มช่องทาง รูปแบบ วิธีการส่งเสริม ให้กับเกษตรกร

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรมีความต้องการในเรื่องของการลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณให้กับเกษตรกร 2) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเกษตรกร ควรมีการวางแผนการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และไม่ซ้ำซ้อน

1.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่า 1) ควรมีการศึกษาโลจิสติกส์ภาคการเกษตรของมะเขือเทศเชอร์รี่แดงร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกปัญหาที่แท้จริงของกระบวนการโซ่อุปทาน 2) ควรมีการศึกษากระบวนการโซ่อุปทานของพืชชนิดอื่นร่วมด้วยเพื่อประกอบการตัดสินใจในการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่แดง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- คลอเคลีย วจนะวิชากร, และคณะ. (2567). การศึกษาห่วงโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่พริกตำบลหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิศวกรรมศาสตร์และนวัตกรรม, 17(1), 166.
- ชฎาพร แนนชิด, และคณะ. (2564). การจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของมะเขือเทศพีชเศรษฐกิจชุมชนต่างอย อำเภอดำรงวิทยะปาลณ์ จังหวัดสกลนคร (รายงานวิจัย ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ณัฐวาท ฤทธะแสง, และคณะ. (2560). พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในการผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร. วารสารเกษตร, 33(2), 238.
- บุษยมาศ ผุยมูลตรี, และคณะ. (2567). การบริหารจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานมะม่วงน้ำดอกไม้ในจังหวัดสระแก้ว. Journal of Logistics and Digital Supply Chain, 2(2), 12.
- ปริญญ์ กาบจันทร์. (2561). การจัดการห่วงโซ่อุปทานของลิ้นจี่ กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานวิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- มัลลิกา สีทอง. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานมะล่อนในประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์โซ่คุณค่า: กรณีศึกษาจังหวัดพิจิตร (รายงานวิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงขุนสถานประจำปีงบประมาณ 2564 (2564).
- วรภรณ์ ทือเกาะ, และคณะ. (2564). ผลของ GA3 ต่อการติดผลของมะเขือเทศพันธุ์สวีทบอย และสวีทเกิร์ล (รายงานปัญหาพิเศษ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- สุกัลยา เขียวขวัญ, และคณะ. (2565). ระบบการผลิตมะเขือเทศผลสดของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารแก่นเกษตร, 50(6), 1618-1631.